

VN/13157/2023

ET:n lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi alkuperätakuulain ja kestävyyslain 37 a §:n muuttamisesta sekä alkuperätakuuasetuksen muuttamisesta

Energiateollisuus ry kannattaa sitä, että jätteenpolton hyödynnettävä lämpö voidaan tulkita hukkalämmöksi ja että tätä vastaavat alkuperätakuut mahdollistetaan. Samalla ET katsoo, että ehdotettu esilajittelulaitteistovaatimus on ongelmallinen, osin epätarkka ja vaarassa tuoda energiasääntelyyn tarpeetonta kansallista lisäsääntelyä, joka tulisi ratkaista jätelainsäädännön puolella. Lisäksi ET korostaa, että alkuperätakuuta, kaasuja ja vetyä koskevan sääntelyn tulee säilyä ennakoitavana, markkinaehtoisena ja hallinnollisesti kevyenä, jotta se tukee investointeja, rajat ylittävää kauppaa ja puhdasta siirtymää.

Palaute alkuperätakuulakiin ehdotetuista muutoksista?

Energiateollisuus ry (jatkossa ET) kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Jätteenpolton hukkalämpötulkinta

Olemme hallituksen esityksen luonnoksen kanssa samaa mieltä siitä, että lainsäädäntöön tulee tehdä täydennys hukkalämpöjen määritelmään ja mahdollistaa näin jätteenpolttolaitoksien hyödynnettävälle lämmölle hukkalämmön alkuperätakuiden saaminen. On tärkeää, että tämän määritelmän tarkennuksen seurauksena jätteenpolttolaitos voisi saada sekalaisen yhdyskuntajätteen, rakennus- ja purkujätteen ja muun vastaavan sekalaisen jätteen poltosta tuottamalleen lämmölle hukkalämmön alkuperätakuut. Kannatamme siis tätä muutosta.

Muutos on olennainen, sillä tehtäisiin myös alkuperätakuulainsäädännössä olennainen määritys siitä, että kyse on ensisijaisesti jätesektorin toiminnasta ja hyödynnettävä lämpö on siten syntyperältään väistämätöntä. Tämä on tärkeää niin jätteenpolttolaitoksille kuin laajemmin kaukolämpösektorille Suomessa. Pidämme ennustettavaa ja selkeää sääntelyä välttämättömänä ja tulkinta selkeyttäisi osaltaan jätteenpolttolaitosten näkymää tulevaisuuteen ja toimisi osaltaan mahdollistajana useiden toimijoiden hiilidioksidin talteenottoinvestoinneissa etenemisessä.

2020-luvulla kaukolämpösektorin sääntelyyn on tullut uutta sekä rakennus- että kuluttajapään uuden sääntelyn (mm. energiatehokkuus, energiatodistukset, tehokas kaukolämpö, rakentamislaki) sekä yleistyvien kiinteistösertifiointien myötä, eli toimintaympäristö on nopeasti muuttunut ja/tai muuttumassa lähitulevaisuudessa. Muutokset vaikuttavat eri kuntien kaukolämpöverkkotoimijoihin eri lailla riippuen joko verkkoon liitetystä tuotantokokonaisuudesta ja vaikutus tapahtuu eri aikajanelalla. Osassa verkoista hukkalämpötulkinta muuttuu hyvin merkitykselliseksi tulevaisuudessa, joissa jätteen käsittelyn hyötyenergian määrä on suuri. Käytännössä nykyisen lain tulkinnan säilyttäminen voisi estää jätteen käsittelyn hukkalämmön täyden hyödyntämisen kaukolämmöksi, mikä voidaan tällä hallituksen lakiesityksellä muuttaa EU-direktiivin sallimalla tavalla. Näin varmistetaan, että ei ajeta toimijoita tilanteeseen, jossa jätteenpolttolaitosten hyötylämmön kysynnän hiipussa toisaalta kansallinen jätteenpoltoasetus vaatisi EU-jätepuitedirektiivinkin

etusijajärjestyksen mukaan edelleen hyödyntämään kaiken hukkaenergian sähkönä- ja lämpönä, mikä olisi todellinen muna- ja kanaongelma.

Ymmärrämme että hukkalämpötulkinnan mahdollistamiseksi tarvitaan varmistus kierrätyskelpoisen jätteen päätyemisestä kierrätykseen. Emme kuitenkaan ole täysin samaa mieltä esityksen toteutustavasta vaadittavan esilajittelulaitteiston suhteen. Esityksen kirjaus ”*jos se huolehtii kyseisen jätteen esilajittelusta ennen polttoa ja siitä, että esilajittelusta saadaan merkityksellinen määrä muuta kierrätyskelpoista jätettä kuin metallia kierrätystä varten.*” jättää mielestämme liikaa kysymyksiä auki eikä ole käytännön toiminnan kannalta looginen tai toimiva ratkaisu kaikille, vaikka se voi olla varteenotettava vaihtoehto osalle toiminnanharjoittajista. Näemme, että ratkaisuehdotus sivulla 41 esitetty vaihtoehtoinen toteutustapa nro3 tai nro 2 olisi sopivampi, tai vähintään tätä hallituksen esitystä tulisi täydentää huomioimalla mm. alla esittämämme seikat.

1. Valittu toteutus ja sen sisältämä vaade esikäsittelylaitteistoista on epäsuhdassa juuri lausunnolla olleeseen [Ympäristöministeriön esitykseen jätelainsäädännön muutoksiksi](#) verrattuna.
  - a. Ihmettelemme, että jätelain esityksen mukaan asiantuntijoiden tehottomaksi arvioima keino tuotaisiin nyt energialainsäädännön kautta ehdolliseksi vaatimukseksi toisille toiminnanharjoittajille. On kansantaloudellisesti haastavaa, jos toimijoita kannustetaan investointeihin, joita ei ole katsottu kannattaviksi ja järkeviksi. Tämä investointien kannattamattomuus myös kierrätysasteen kannalta todetaan myös tässä esityksessä sivulla 38 ”*Joka tapauksessa vaikutukset kierrätysasteeseen arvioidaan pieniksi verrattuna siihen, että jäte lajiteltaisiin jo syntyvaiheessa.*”

Esitys jätelainsäädännön muutoksiksi toteaa mm. seuraavaa (s. 34):
” Suomen ympäristökeskuksen selvityksen johtopäätöksenä ei esitetä jälkilajitteluvollisuuden säätämistä, koska selvityksessä katsotaan, että velvollisuuden aiheuttamat kustannukset jätehuollon toimijoille olisivat merkittävät verrattuna arvioituun nousuun kierrätysasteessa. Selvityksen mukaan sekajätteen lajittelulaitosten investointikustannukset ovat merkittäviä” ..... ”Mietinnössään kiertotalouslakia valmistellut työryhmä esitti, että kiertotalouslaissa ei säädettäisi jälkilajitteluvollisuutta erityisesti sen vuoksi, että sen vaikuttavuuteen liittyy epävarmuuksia ja sääntelytaakka arvioidaan merkittäväksi. Tätä esitystä laadittaessa ei ole tullut tietoon mitään sellaista, jonka perusteella työryhmän esitystä pitäisi arvioida uudelleen. Näin ollen jälkilajitteluvollisuutta ei ehdoteta.”
  - b. Tämä valittu esitys ehtoineen tuntuu pohjaavan periaatteellisella tasolla siihen, että termiä ”kierrätyskelpoinen” tai ”kierrätyskelvoton” ei voitaisi käyttää lainsäädännössä. Onkin hämmentävää, että jätesektorin lainsäädännössä voidaan käyttää näitä termejä, mutta laissa energian alkuperätakuiksi tilanne olisi toinen. Emme täten näe mitään tosiasiallista estettä toteuttaa esityksessä kuvattua vaihtoehtoista toteutustapaa 2 tai 3.

Kuten vaihtoehtoisten toteutustapojen kuvaamisessa tämän esityksen sivulla 41 todetaan:

”Vaihtoehdon ongelmana on, että kierrätyskelvotonta ei ole nykyisin määritelty missään, ja käsite on erittäin epäselvä. Kierrätyskelvottomuuden määrittely on tapauskohtaista ja muuttuu ajassa. Määrittely riippuu mm. jätteen laadusta, määrästä,

käytettävissä olevista kierrätysteknologioista sekä kierrätysmateriaalin kysynnästä. Kierrätyskelpoisuudella voidaan tilanteesta riippuen tarkoittaa jätteen kierrätettävyyttä teknisestä, taloudellisesta tai ympäristö-hyötynäkökulmista.”

Kyseisiä termejä on kuitenkin käytetty tässäkin esityksessä useita kertoja (esimerkiksi s. 53), ilmeisesti kokematta niiden käyttöä ongelmalliseksi tai liian epämääräiseksi. Ennen kaikkea kyseisiä määritelmiä on käsitelty jo edellä mainitussa esityksessä jätelainsäädännön muutoksiksi (s. 46-47):

”Säännöksessä tarkoitettua kierrätyskelpoista jätettä olisi jäte, joka soveltuu kierrätykseen ja joka on etusijajärjestyksen taikka muiden säännösten tai määräysten mukaisesti kierrätettävä. Käytännössä jätteen kierrätyskelpoisuus riippuu monista tapauskohtaisista seikoista ja kehittyy ajan myötä. Kierrätyskelpoisuuteen voivat vaikuttaa muun muassa jätteen laji ja laatu, epäpuhtaudet ja haitta-aineet, tuotteen rakenne, väri, keräys, käytettävissä olevat kierrätysteknologiat sekä markkinoiden kysyntä kierrätysmateriaalille. Se, mikä jäte on kierrätyskelpoista, olisi määritettävä tapauskohtaisesti ottaen huomioon jätelain 8 §:n 1 momentissa säädetty etusijajärjestys. Vastaavalla tavalla olisi arvioitava sitä, mikä jäte soveltuu uudelleenkäytön valmisteluun. Erityisesti purkutoiminnassa syntyvä jäte voi sen sisältämien haitta-aineiden tai siitä valmistetun kierrätysmateriaalin puuttuvan kysynnän vuoksi olla joissain tapauksissa kierrätyskelvotonta.”

2. Vaade esilajittelulaitteistosta (s. 53 *”teollisen mittakaavan lajittelulaitteisto”*) on teknologinen valinta, vaikka esitys ei sitä toteakaan. Esilajittelulaitteiston vaade johtaa useaan haasteeseen, joita kuvaamme alla.
3. Esitetyn ratkaisun vaade *”saada merkityksellinen määrä muuta kierrätyskelpoista jätettä kuin metallia kierrätystä varten”* (s. 53) sisältää haasteen.
  - Vaade on epämääräinen termin *”merkityksellinen”* osalta ja herättää lisäkysymyksiä. Kuka käsitteen määrittelee ja muuttuisiko se ajan myötä? Mitä tapahtuu, jos tulevaisuudessa päästään jätelainsäädännön toimin korkeaan kierrätysasteeseen eikä merkittävää määrää kierrätyskelpoista ole enää saatavissa?
  - Metallin erottelulaitteistot jätteenpolttolaitoksilla ennen polttoa eivät ole yleinen Suomessa. Sen sijaan metallien lajittelu pohjakuonasta on vakiintunut käytäntö.
  - *”Kierrätyskelvoinen jäte kierrätystä varten”* ei vielä ota kantaa itse kierrätysprosessin saantoon ja sen tehokkuuteen. Esim. esilajittelusta eroteltava muovi siirtyy väistämättä vähintään yhteen jatkolajitteluun ja siitä vasta kierrätysvaiheeseen. Ilmeisesti tässä esityksessä tarkastellaankin vain sitä määrää, joka on koossa ennen kierrätystä välittämättä siitä, tuleeko materiaalille lopulta hyötykäyttöä vai ei.
  - Materiaalien läpimenon ja kierrätysasteen tosiasialliseksi edistämiseksi tarvittaisiin myös rinnakkaisia toimia markkinapohjaisen kysynnän lisäämiseksi erotelluille jakeille, mikä tulisi tehdä jätelainsäädännön puolella.
4. Esitetty ei huomioi käsiteltävien jätteiden moninaisuutta.
  - On paljon vaaratonta jätettä, jotka eivät lähtökohtaisesti ole kierrätyskelpoisia eikä niitä voi laitosmaisesti lajitella, eli poltto on käytännössä ainoa käsittelytapa. Tällaisia jätteitä on yllättävän paljon, esimerkiksi erilaiset lietteet, terveydenhuollon vaarattomat jätteet, pesuaineet tai muut nestemäiset jätteet, eläinperäiset jätteet. Tällaiset jätteet tulisi laissa selvästi katsoa kierrätyskelvottomiksi ja hukkalämpökelpoisiksi, mutta esitys ei huomioi eri jätteiden ominaisuuksia lainkaan.
  - Esityksen tulisi selkeästi huomioida myös vaaralliset jätteet.

- Esityksessäkin mainittuja jätelajeja ei voisi käsitellä samalla laitteistolla. Esimerkiksi sekalaiselle yhdyskuntajätteelle suunniteltu esilajittelulaitos ei sellaisenaan pysty käsittelemään rakennus- ja purkujätettä ja päinvastoin. Rakennus- ja purkujätettä taas pystyy hyvin korkealaatuisesti lajittelemaan monin tavoin, esimerkiksi kaivinkoneella, eikä esityksen käyttämä termi ”*laitosmainen esilajittelu*” kunnolla kuvaa tätä toimintaa.
- HE esityksen muoto tulisi olla sellainen, että hukkalämmön alkuperätakuut voisi saada myös vaaralliselle jätteelle sekä muulle selkeästi kierrätyskelvottomalle jätteelle, josta ei ole mahdollista saada laitosmaisen esilajittelun kautta kierrätyskelpoista jätettä kierrätystä varten.

Toteamme vielä kerran, että yhdyimme siis esitykseen siitä, että jätteenpolton lämmöt tulkittaisiin hukkalämmöiksi. Yllä esitetyn vuoksi toivomme kuitenkin, että toteutustapaa vielä pohditaan ennen lopullisen esityksen viemistä eduskunnan käsiteltäväksi ja tuotaisiin esitykseen vähintään ilmi tilanteet, jolloin esilajittelu ei ole ehdoton vaade hukkalämpötulkinnalle.

Jo edellä kirjaamiemme seikkojen määrä ja nämä useat huomiot liittyen erilaisiin jätteisiin ja näiden lajitteluun kuvaa sitä, kuinka haastavaa jätesektorin sääntely yksinkertaistamalla tai tekemällä päällisin puolin helpon oloisia teknologisia valintoja on. Tämänkin vuoksi pitäisimme parempana pidättäytyä asettamasta energiasektorin sääntelyyn lisämääreitä, joiden tulisi olla käsitelty jätelainsäädännön puolella. Tällöin valvontakin voitaisiin hoitaa jätesektorin viranomaisten toimesta, jotta ymmärrys sektorista olisi kattava.

Muita huomioita

Haluamme tuoda ilmi perusteluihin muutaman huomion, jotka mielestämme ovat asian kannalta merkityksellisiä:

1. Luvussa ”1.1. tausta” on unohtunut mainita komission antaneen 2024 kesällä [tiedonantona Uusiutuvan energian direktivin ohjeistuksen](#), jossa käsitellään mm. tätä jätteenpolton lämpöjen määrittämistä hukkalämmöksi. Ohjeistus on merkittävä, sillä
  - Ohjeistus on annettu vuonna 2024, eli sen jälkeen, kun tässä esityksessä viitattu Suomen eduskunnan 2021 säätämä laki on tullut voimaan ja siihen prosessiin liittyvät hallituksen esitykset sekä valiokunnan mietinnöt on annettu.
  - Ohjeistuksessa määritetään yleiset linjat, joiden perusteella hukkalämpötulkinta tulee tehdä. Pääpiirteiltään nämä ovat samat kuin olemassa olevassa kansallisessa alkuperätakuulaissa.
  - Jätteenpolton osalta ohjeistus toteaa lisäksi:
    - ”*Eräät muut yhteistuotantoprosessien lämpövirrat, kuten lauhduttimesta saatu ylimääräinen lämpö, saattavat kuitenkin tietyissä erityistapauksissa täyttää väistämättömyyttä ja sivutuotteena syntymistä koskevat perusteet. Soveltaessaan tätä perustetta jätteiden polttoon ja rinnakkaispoltoon jäsenvaltioiden on noudatettava samaa lähestymistapaa. Jos poltto- ja rinnakkaispolttoprosessin ensisijaisena tarkoituksena on energian (lämmön) tuotanto, sivutuotteena syntymistä koskeva peruste ei täyty. Sen määrittämiseksi, onko lämpö sivutuote, jäsenvaltiot voivat ottaa huomioon esimerkiksi laitoksen tarkoituksen tai laitokselle myönnetyn toimiluvan tyyppin ⁽⁴⁾.*”
  - Edellä mainittu komission ohjeistuksen alaviite on seuraava:

- [\(4\)](#) *Jätteiden poltto ja rinnakkaispoltto kuuluvat teollisuuspäästödirektiivin ja jätteenpoltosta annettujen parhaita käytettävissä olevia tekniikoita (BAT) koskevien päätelmien soveltamisalaan, jos toiminta mainitaan teollisuuspäästödirektiivin liitteessä I. Erityisiin viitteisiin, joita voidaan hyödyntää sen määrittämisessä, voidaan lämpö katsoa sivutuotteeksi, kuuluvat etenkin teollisuuspäästödirektiivissä ja jätepuitedirektiivissä annetut jätteenpoltto- ja rinnakkaispolttolaitosten määritelmät.*
  - Edellä mainittu muistaen, suomalaiset varsinaiset jätteenpolttolaitokset (9 tai 11 kpl laskentatavasta riippuen), ovat nimenomaan edellä mainittujen teollisuus- ja jätepuitedirektiivien mukaisia jätteenpolttolaitoksia. Tästä voidaankin johtaa, että myös komission 2024 antaman ohjeistuksen mukaan, niiden toiminnasta energiaksi hyödynnettävä lämpö, tulisi tulkita hukkalämmöksi.
  - Komission ohjeistu ei ota kantaa siihen pitäisikö jäsenvaltion asettaa hukkalämmön tulkinnalle jotain ylimääräisiä ehtoja, kuten tämä hallituksen esitys tekee. Sen sijaan jo yo. mainitusti määritelmän täyttymisen pitäisi riittää.
2. Liittyen edellä mainittuun komission ohjeistukseen ja sen käyttöön apuna kansallisessa täytäntöönpanossa on huomioitava myös kansallinen liikkumavara ja toisaalta kansallinen lisäsääntelytarve. [Orpon hallituksen ohjelmassa](#) todetaan kansallisesta lisäsääntelystä seuraavaa: *”Vältetään EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä kansallista lisäsääntelyä. Toteutetaan voimassa olevan lainsäädännön ”Suomi-lisä”-kartoitus. Puretaan EU-sääntelyn päälle lisättyä kansallista sääntelytaakkaa, joka haittaa yritysten kilpailukykyä tai ihmisten arkea.”*
- Orpon hallitus on juuri kehysriihessään huhtikuussa 2026 todennut lisäksi: *”Vaikutetaan aktiivisesti EU:ssa paremman sääntelyn edistämiseksi sekä vältetään kansallista lisäsääntelyä.” (liite 4, s. 2 kohta 44.)* On selvää, että tämä hallituksen esitys on esilajittelulaitteistovaatimuksen osalta lisäinen komission ohjeistukseen verraten.
3. Luvussa ”5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot” ei ole tarkasteltu mm. Saksan ja Ranskan ratkaisuja. Näissä molemmissa suurissa EU:n jäsenvaltioissa tulkitaan jätteenpoltton lämmöt hukkalämmöiksi. Kyseisissä valtioissa ei kuitenkaan myönnetä lainkaan hukkalämpöjen alkuperätakuuta, joten tulkinta on tehty kansalliseen lainsäädäntöön sopivilla tavoilla, esimerkiksi Saksassa liittovaltioiden omilla lämpösuunnittelulaila.
4. Esityksessä todetaan useaan kertaan, että alkuperätakuiden hakeminen olisi vapaaehtoista toimijoille. Kuitenkin, kuten esityksessä toisaalta todetaan, on energian alkuperän varmentaminen pakollista, jos se myydään tuotteina asiakkaille. Eli tosiasiallisesti, asiakkaiden tarpeisiin vastatakseen, energiayhtiöiden on käytännössä hankittava myymilleen tuotteille alkuperätakuut. Lisäksi tämä tarve on jo aiemmin tunnistettu kansallisesti, mikä todetaan myös lakiluonnoksen perusteluissa.

sivulla 12 *”Energian alkuperän varmentaminen ei ole pakollista, mutta se vaaditaan energian myyjältä, joka myy tai markkinoi uusiutuvaa energiaa, hukkalämpöä ja -kylmää tai ydinvoimalla tai tehokkaalla yhteistuotannolla tuotettua sähköä alkuperävältämällä varustettuna. Myös energiantuottaja tai -käyttäjä, joka kertoo käyttämänsä energian kyseisestä alkuperästä myynti- tai markkinointitarkoituksessa, on velvollinen varmentamaan väitteensä.”*

Sivulla 27 todetaan myös *”RED II -direktiivissä on velvoitettu jäsenvaltiot myöntämään alkuperätakuut ainoastaan uusiu-tuvilla energialähteillä tuotetulle lämmölle ja jäädytykselle. Kansallisesti on kuitenkin havaittu tarve myös hukkalämmön ja -kylmän alkuperätakuille, minkä vuoksi alkuperätakuut on ulotettu myös niihin.”*

Sivulla 34: ”Jätteenpolttolaitosten tuottamaa lämpöä voidaan kuitenkin myydä hukkalämpönä ainoastaan, jos myytyä määrää vastaavasti on peruutettu hukkalämmön alkuperätakuuta.”

5. Esityksessä sivulla 27 esitetään, että viiden vuoden takaisessa silloisen HE:n käsittelyssä olisi jollain lailla perusteltu lain tulkinta. Tosiasiallisesti silloisessa HE:ssa todetaan perustelematta vain ”Kotimaisissa jätteenpolttolaitoksissa jätteenpoltto liittyy kiinteästi energian hyötykäyttöön, eikä jätteenpoltoista saatavaa lämpöä ole katsottavissa hukkalämmöksi.” Tämän jälkeen mm. edellä mainittu komission ohjeistus antaa tulkintaan myös toisen näkemyksen.

Kommentti lämmön alkuperätakuisiin

Energiateollisuus ehdottaa myös lämmön alkuperätakuiden myöntämistä ydinkaukolämmölle. Tällä valmistauduttaisiin mahdollisesti tuleviin lämpöä tuottavien SMRiin sekä mahdollistettaisiin alkuperävarmennetun lämmön tuottaminen ja myyminen myös ydinsähkön alkuperätakuilla. Tällä hetkellä esimerkiksi sähkökattilalla tai lämpöpumpulla lämpöä tuottava lämpöyhtiö voi ostaa ydinsähkön alkuperätakuun, mutta ei voi myydä alkuperävarmennettua lämpöä eteenpäin. Tällä hetkellä lämmön tuottajat voivat ostaa ainoastaan uusiutuvan sähkön alkuperätakuuta, jos he haluavat myydä lämmön alkuperävarmennettuna eteenpäin. Mahdollistamalla ydinsähkön käyttämisen lämmöntuotannossa ydinsähkö pääsisi yhtäläiseen asemaan uusiutuvan sähkön kanssa kaukolämmön tuotannossa. Lisäksi alkuperätakuu olisi valmiina SMRiä varten, kun laitoksia aletaan rakentaa.

Sähkön alkuperätakuut:

Pidämme tärkeänä, että EECS-alkuperätakuuihin liittyvät voimaantulo- ja siirtymäsäännökset ajoitetaan alkavaksi 2027. Tämä on tarpeen teknisten muutosten toteuttamiseksi sekä rekisterijärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi. Riittävä siirtymäaika on keskeinen edellytys sille, että markkinatoimijoiden prosessit – kuten alkuperätakuiden siirrot ja niihin liittyvät toimenpiteet – voivat toteutua hallitusti.

Voimalaitosten syötteiden määrittely

Voimalaitosten syötteitä koskevan käsitteen tarkentaminen CEN EN -standardin mukaiseksi on perusteltua. Tämä tulisi kuitenkin toteuttaa siten, ettei siitä aiheudu alan toimijoille ylimääräisiä tai päällekkäisiä todentamis- ja selvitysvelvoitteita. Selkeä ja ennakoitava tulkinta on tärkeää sekä hallinnollisen taakan minimoimiseksi että järjestelmän sujuvan toiminnan varmistamiseksi.

Uusiutuvat kaasut ja vety

Energiateollisuus pitää tärkeänä, että energian alkuperätakuujärjestelmä säilyy selkeänä, ennakoitavana ja markkinaehtoisena. Sääntelyn tulee tukea kustannustehokasta puhdasta siirtymää, päästöjen vähentämistä sekä investointien houkuttelevuutta. Erityisesti tulee välttää sääntelyn monimutkaistumista tilanteissa, joissa EU-sääntely jättää kansallista liikkumavaraa. Kansallisen sääntelyn ja standardien välisten ristiriitaisuuksien syntyminen tulee estää, koska ne heikentävät investointiympäristön ennakoitavuutta ja lisäävät tulkintaepävarmuutta. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että sääntelykokonaisuus toteuttaa hallitusohjelman tavoitteita vahvistaa investointiympäristön ennakoitavuutta, keventää yritysten hallinnollista taakkaa, vauhdittaa puhtaan siirtymän investointeja sekä välttää kansallista yliregulaatiota EU-sääntelyn täytäntöönpanossa. Sujuva puhtaiden kaasujen ja vedyn kaupankäynti sisämarkkinalla edistä kustannustehokasta päästöjen vähentämistä sekä Suomessa että EU:ssa.

Unionin tietokantaa koskevan sääntelyn ollessa edelleen valmistelussa siihen liittyy merkittävää epävarmuutta. Ei ole vielä selvää, miten alkuperätakuiden ja tietokannan väliset kytkökset toteutetaan, millaisia toiminnallisuuksia tietokanta sisältää, millaiset ovat käyttöönoton määrääjät tai millaisia velvoitteita jäsenvaltioille ja rekisterinpitäjille syntyy. Tämän vuoksi mahdollinen kytkentä Unionin tietokannan ja alkuperätakuiden välillä kansallisessa laissa sisältää riskejä. Aiempi sääntelykehikko on jo osoittanut, että käytännön toteutuksen epäyhtenäisyys jäsenvaltioiden välillä voi johtaa tilanteeseen, jossa biokaasun tuonti on käytännössä estynyt maista, joissa alkuperätakuujärjestelmä ei ole ollut käytössä tai yhteensopiva. Vastaava riski on tunnistettavissa myös unionin tietokantaan liittyvän kytkennän osalta. Tämän vuoksi tulee varmistaa, ettei kansalliseen lakiin sisällytetä velvoitteita, jotka käytännössä estävät biokaasun tai muiden kaasujen tuonnin tai viennin tilanteissa, joissa vastaavaa kytkentää ei muissa jäsenvaltioissa sovelleta. Vaihtoehtoisesti sääntelyä Unionin tietokannan osalta tulisi harkita lykättäväksi, kunnes EU-tason tekniset ratkaisut ja velvoitteet ovat riittävän selkeitä eivätkä aiheuta esteitä sisämarkkinalla.

Ehdotetussa 33b §:n 3 momentissa todetaan, että ”*Kun tieto alkuperätakuusta on siirretty tietokantaan, vastaavalla alkuperätakuulla ei voi enää käydä kauppaa irrallaan siitä erästä, johon takuu liittyy*”. Esityksessä esitetty lähtökohta, jossa alkuperätakuut sidottaisiin fyysiseen energiaan tai energiaerään, nähdään ET:n jäsenistössä ongelmallisena. RED-direktiivin mukaisesti yhteenliitetty kaasujärjestelmä muodostaa ainetasemenetelmään perustuvan kokonaisuuden, jossa alkuperätakuiden seuranta ei perustu fyysisten molekyylien jäljittämiseen, vaan massatase -periaatteeseen. Tämän vuoksi kansallisessa sääntelyssä käytetty viittaus ”fyysiseen” energiaan on epäjohdonmukainen ja omiaan aiheuttamaan virheellisiä tulkintoja. Lisäksi katsotaan, että alkuperätakuiden sitominen fyysiseen energiaerään ei ole tarkoituksenmukainen keino kaksoislaskennan estämiseksi, koska se rajoittaa vaihdettavuutta, heikentää markkinoiden likviditeettiä, vaikeuttaa rajat ylittävää kaupankäyntiä ja lisää hallinnollista taakkaa ilman vastaavaa lisähyötyä. Tämän vuoksi fyysiseen energiaerään sidonnasta tulisi luopua tai sitä tulisi merkittävästi keventää.

Alkuperätakuiden kansainvälistä kaupankäyntiä ei tule rajoittaa kansallisella sääntelyllä. Alkuperätakuiden erillisen kaupattavuuden tulisi säilyä ja niiden käytettävyyden myös rajat ylittävissä tilanteissa tulee olla mahdollista, mukaan lukien ex-domain-peruutukset silloin, kun se on järjestelmän toimivuuden kannalta tarpeen. On tunnistettu riski, että standardien ja sääntelyn yhteisvaikutus voi johtaa markkinoita kaventaviin tulkintoihin, jotka voivat heikentää tarjontaa ja vaikuttaa hintatasoon.

Vedyn markkinan kehitysvaihe tulee huomioida sääntelyssä. Siirtoinfrastruktuurin puute tarkoittaa, että fyysiseen energiaerään sidottu malli voisi käytännössä estää vedyn alkuperätakuumarkkinan kehittymisen ennen verkkojen valmistumista. Tämä heikentäisi investointien edellytyksiä ja hidastaisi siirtymää. Sääntelyn tulee tukea markkinoiden kehittymistä eikä sitoa niitä ennenaikaisesti fyysisiin toimitusketjuihin.

RFNBO-sertifiointijärjestelmän katsotaan jo sisältävän kattavan kestävyys- ja todentamiskehikon. Tämän vuoksi lisävaatimusten asettaminen kansallisessa sääntelyssä voi johtaa päällekkäiseen sääntelyyn ja hallinnollisen taakan kasvuun ilman lisähyötyä. Varmentamisvaatimusten tulee olla riskiperusteisia ja suhteellisia, ja RFNBO-statuksen perusteella tulisi voida soveltaa kevennettyjä menettelyjä.

Lisäksi tulee arvioida realistisesti sääntelyn vaikutukset hallinnolliseen taakkaan ja kustannuksiin, mukaan lukien mittaus- ja rekisteröintivaatimukset, takautuvan hakemisen poistuminen, todentajien saatavuus sekä rekisteröintiprosessien sujuvuus. Toiminnanharjoittajille on annettava riittävästi aikaa sopeutua muutoksiin, ja voimaantulosäännösten tulee olla selkeitä ja ennakoitavia.

Vähähiiliselle, ydinvoimalla tuotetulle vedylle on tulossa vuoden 2026 aikana oma metodologia. ET toivoo, että voimaan tuleva laki huomioi ydinvoimavedyn alkuperän todentamisen vaatimuksen.

Palaute alkuperätakuuasetukseen ehdotetuista muutoksista

Asetusehdotuksen muutoksia pidetään kokonaisuutena rajattuina, mutta todentamiseen ja tietosisältöihin liittyvillä täsmennyksillä voi olla merkittäviä käytännön vaikutuksia hallinnolliseen taakkaan ja prosessien sujuvuuteen. Todentamista koskevien vaatimusten tulee olla suhteellisia ja riskiperusteisia, jotta päällekkäistä todentamista ei synny ilman todellista lisäarvoa luotettavuudelle. Lisäksi voimaantulo ja prosessimuutokset tulee aikatauluttaa siten, että markkinatoimijoilla ja todentajilla on realistiset edellytykset toteuttaa uudet vaatimukset.

Ilmoitusvelvollisuus hiilidioksidipäästöistä

Luonnoksen 20 b §:ssä ja 20 d §:ssä ehdotetaan lisättäväksi velvoite toiminnanharjoittajille ilmoittaa kaasun ja vedyn hiilidioksidipäästöt sekä niiden laskentamenetelmä.

Uusiutuvien tuotteiden arvon määrittää tuotteiden päästötiedot, joten yhdenmukainen ja luotettava tapa ilmoittaa ilmastopäästöt on erittäin tärkeää. Tavan tulee olla yhdenmukainen koko EU:n alueella.

Ilmoitusvelvollisuuden tavoitteita kaksoislaskennan välttämiseksi pidetään ymmärrettävinä, mutta sen toteutuksessa tulee varmistaa velvoitteiden suhteellisuus ja päällekkäisyyden välttäminen. Erityisesti tulee huolehtia siitä, ettei sääntely luo rinnakkaisia raportointivaatimuksia jo olemassa olevien sertifiointi- ja kestävyysjärjestelmien kanssa. RFNBO-statuksen tulisi tietyin edellytyksin mahdollistaa kevennetty menettely tai korvata numeerinen CO₂-ilmoitus.

Laskentatavan yhdenmukaisuus ja selkeä viranomaisohjeistus ovat keskeisiä, jotta tulkintaerot ja hallinnollinen kuorma pysyvät hallinnassa. Kansallisen ilmoitusvelvollisuuden tulee olla yhteensopiva unionin tietokannan ja muiden EU-tasoisien velvoitteiden kanssa, jotta päällekkäiset tietovirrat voidaan välttää.

Myös fossiilisen kaasun päästöjen raportoinnin perusteista tarvitaan lisäohjeistusta.

Yhteenveto

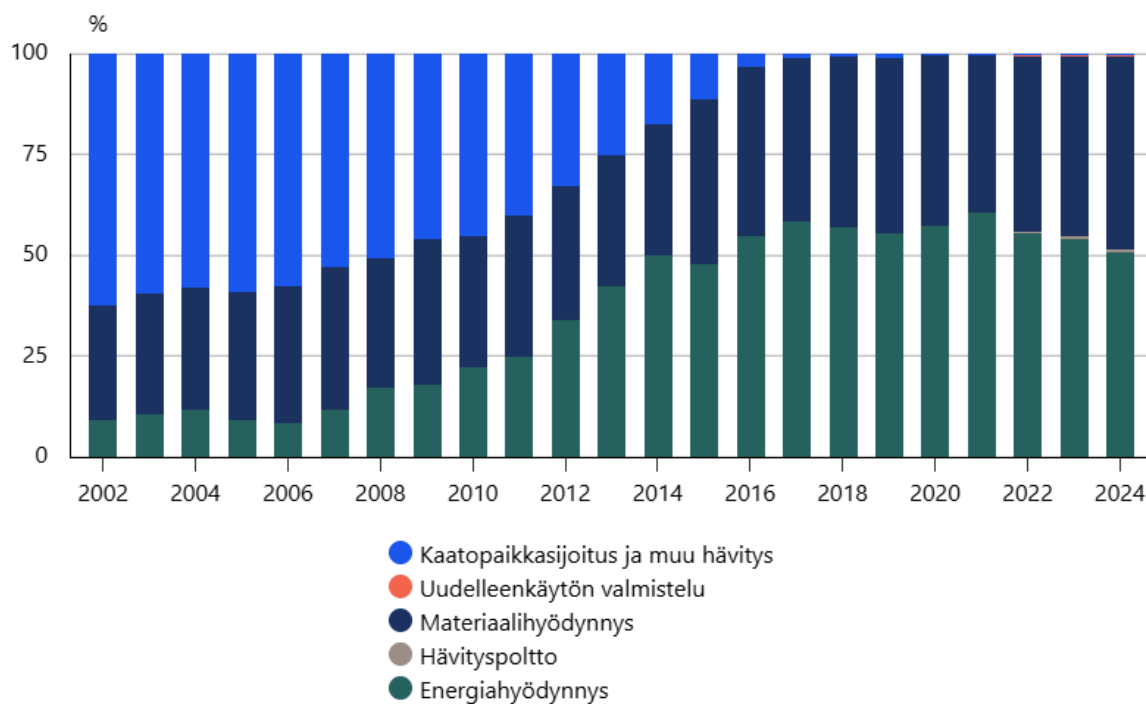
Kokonaisuutena vedyn ja uusiutuvien kaasujen sääntelyn tulee tukea markkinoiden toimivuutta, säilyttää alkuperätakuiden vaihdettavuus ja välttää fyysiseen energiaeraan sidontaa. Sääntelyn tulee minimoida hallinnollinen taakka, olla yhteensopivaa EU-kehikon kanssa sekä huomioida markkinoiden kehitysvaihe. Lisäksi tulee varmistaa, ettei kansallinen sääntely aiheuta käytännön esteitä energian rajat ylittävälle kaupalle eikä heikennä investointiedellytyksiä. Myös riittävä Gasgridin ja viranomaisten resursointi on tärkeää, jottei hitaat viranomaisprosessit ole esteenä kaupankäynnille.

Onko vaikutusarviossa (luku 4.2) puutteita taikka täydennystarpeita (vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu)?

Jätteenpolton hukkalämpötulkinta

- a. Emme jaa esitettyä näkemystä siitä, että esityksen seurauksena uusia jätteenpolttolaitosinvestointeja käynnistyisi ja tämän myötä poltetun jätteen määrä tai poltosta aiheutuvat päästöt lisääntyisivät. Jätteenpolttolaitosten toimintaympäristö ei ole investointeihin houkutteleva, useastakin syystä: ensinnäkin jätteenpoltto on siirtymässä EU-laajuisesti päästökauppaan, mikä nostaa toiminnan kustannuksia. Toiseksi ehdotetut esilajittelulaitokset ovat kalliita investointeja, eikä kierrätysmateriaalimarkkinoilta ole saatavissa katetta näille investoinneille. Emme siis tunnista esityksen väitettä jätteenpolttokapasiteetin tai päästöjen kasvusta pitkällä aikavälillä. Lisäksi jätelainsäädännön lajittelu- ja kierrätysvaatimukset ovat ylipäänsä velvoittavia.
- b. Sen sijaan esitys on täysin oikeassa todetessaan hukkalämpöstatuksella olevan olennainen rooli alan toimintaedellytysten takaamiseksi tulevaisuudessa. Mielenkiintoista on, että ministeriö ei ilmeisesti jaa alan näkemystä, kun kirjaa sen olevan näin ”alan mukaan”, vaikka kyseessä on vasta lausunnoille tullut hallituksen esityksen luonnos.
- c. Esityksessä todetaan useassa kohdin esimerkiksi päästöihin liittyen, että kyseessä olisi ”alan näkemys”. Mielestämme lopullisessa esityksessä tulisi esittää ministeriön näkemys, mikäli se jollain lailla eroaa tässä lausunnolla olleen luonnoksessa kirjatusta.
- d. Hukkalämpöjen päästöttömyyttä käsittelevästä osiosta sivulta 34 puuttuu huomio siitä, että energiatehokkuusdirektiivin tai uusiutuvan energian direktiivin piirissä hukkalämpö on määritelmällisesti päästötöntä, ja päästöt allokoituvat prosessille, josta hukkalämpö syntyy. Muilta osin esityksessä esitetään oikein, että hukkalämpöjen päästöjen kohtelu saattaa riippua säätelyelementistä riippuen. On kuitenkin huomioitava siis, että jätteen polton lämpöjen määrittely hukkalämmöiksi ei tarkoita, että päästöt poistettaisiin laitoksilta, vaan laitokset raportoisivat edelleen päästöt 2024 alkaneessa päästökaupparaportoinnissa ja luultavasti tulevaisuudessa toimisivat täysmääräisesti ETS1 laitoksina palauttaen päästöoikeuksia muuttuvan EU-lainsäädännön mukaisesti (mikäli EU-tasolla tehdään suunniteltu ETS1 laajennus). Pitkällä aikavälillä asianmukainen ratkaisu olisi allokoida jätteen päästö sen syntypaikkaan.
- e. Sivulla 40 todetaan ”*Jätteenpolttolaitoksissa poltetaan tällä hetkellä huomattavia määriä jätettä, jonka tavalla tai toisella voisi kierrättää. Suomi ei nykyisin täytä EU:n kierrätystavoitteita.*” Kirjaus on täysin totta. Tämä ei kuitenkaan johdu siitä, että meillä on jätteenpolttokapasiteettia, vaan jätesektorin säätelystä tai sen noudattamattomuudesta. Tätä voidaan tarkastella vaikkapa sen kautta, että jätteenpolttokapasiteetin lisääntyessä, jätteenpoltto on tilastojenkin mukaan korvannut kaatopaikkaläjäämistä ja samaan aikaan jätteenpolton kasvaessa, on itseasiassa myös kierrätysaste noussut. Tämä on nähtävissä yhdyskuntajätteen tilastoissa.

Yhdyskuntajätteet käsittelytavan mukaan 2002-2024

Päivitetty: 30.1.2026

Lähde: Tilastokeskus, jätetilasto

- f. On syytä huomioida, kuten juuri lausunnolla olleessa [hallituksen esityksessä jätelainsäädännön muuttamiseksi](#) todetaan, että ”pakkausjätteen jätehuollon järjestäminen kuuluu pakkausten tuottajan vastuulle.” Tämän näkökulman huomioiminen puuttuu tästä esityksestä täysin, vaikka todennäköistä kuitenkin on, että etenkin kotitalouksien sekalaisessa jätteessä olisi huomattava määrä myös pakkausjätteitä.

Tämä todetaan itseasiassa esityksessäkin sivulla 38: ”Vaikutuksen määrää on kuitenkin vaikea arvioida, koska esilajittelulla voidaan poistaa vain osa kierrätyskelpoisesta jätteestä ja niiden tehokkuudesta on epävarmuutta. Erottelulaitteistoilla voitaisiin lisätä merkittävästi vain muovipakkausten kierrätystä, mutta nykyisen biojättemäärän erottelu sekajätteestä on teknisesti vaikeaa.” Jätelainsäädännön mukaan muovipakkausten jätehuollon järjestäminen kuitenkin kuuluu pakkausten tuottajien vastuulle, ei energiasektorin laitoksille.

- g. Luvussa 4.2. todetaan sivulla 38 seuraavaa ”Tiivistettynä muutos siis voisi lisätä jätteenpolttoa, syrjäyttää markkinoilla vähäpäästöisempää, polttoon perustumatonta lämmöntuotantoa ja nostaa hiilidioksidipäästöjä. Vaikutukset kierrätysasteeseen voivat olla sekä nostavia että laskevia, ja kokonaisvaikutusta on vaikea arvioida. Kuitenkin kierrätysastevaikutusten mittaluokka arvioidaan vähäiseksi.”

Tiivistyksen voisi kirjoittaa myös toisin, esimerkiksi näin: Muutos voisi mahdollistaa olemassa olevan jätteenkäsittelykapasiteetin säilymisen markkinaehtoisesti, ilman lisäpainetta lisätä kustannuksia jätehuoltosektorille tai yhteiskunnalle pitää laitokset käynnissä, vaikka energiahyödynnys ei olisi taloudellisesti kannattavaa. Muutos lisäksi mahdollistaa energia-yhtiöiden hyödyntää monipuolisesti eri energianlähteitä ja varastointimahdollisuuksia rinnakkain. Tämän myötä tämä tarjoaa myös mahdollisuuden

jätteenkäsittelypalveluiden tarjoamisen myös muille EU-jäsenvaltioille, joilla ei ole riittävästi jätteenkäsittelykapasiteettia tai joissa se tehdään huomattavasti vähemmän tehokkaasti energiat hyödyntäen, samalla saaden hyötyjä suomalaisen yhteiskunnan toimijoille.

Vety ja kaasut

Vaikutusarviossa on tunnistettu merkittäviä täydennystarpeita. Erityisesti § 33 b 3. momentissa alkuperätakuiden sitomisen fyysiseen energiaerään vaikutuksia vedyn kaupankäyntiin, markkinan käynnistymiseen ja investointiympäristöön ei ole arvioitu riittävästi. Tämä on keskeinen puute, koska vaikutukset voivat olla siirtymää hidastavia tilanteessa, jossa markkinat ja infrastruktuuri ovat vasta kehittymässä. Lisäksi ilmoitusvelvoitteiden kumulatiivisia vaikutuksia ei ole arvioitu kokonaisuutena, vaan riskinä on hallinnollisen taakan kasvu ilman vastaavaa lisähyötyä loppukäyttäjälle.

Vaikutusarviossa tulisi myös tarkastella tarkemmin ex-domain-peruutuksiin liittyvien tulkintojen vaikutuksia markkinoiden toimivuuteen sekä todentajien saatavuuden ja rekisteröintiprosessien toimivuuden vaikutusta markkinoille pääsyyn.

Yhteystiedot:

Mikko Vuorenmaa

Asiantuntija, kaukolämmitys ja rakennusten energiankäyttö

mikko.vuorenmaa@energia.fi

050 5352566